

Azərbaycanda aparılmış GYTS tədqiqatına siqaret və digər tütün məmulatlarının istehlakının yayılması barədə məlumatlar, eləcə də tütündən istifadənin beş göstəricisinə dair informasiya daxildir: əlçatanlıq/mövcudluq və qiymətlər, ikincili (ətrafa yayılan) tütün tüstüsünə məruz qalma, tütün çəkməkdən imtina, media və reklam, məktəb proqramı. Bu göstəricilər Azərbaycanın tütünə hərtərəfli nəzarət proqramına daxil ediləcək komponentlərdir. Azərbaycanada aparılmış GYTS tədqiqatı 2011-ci ildə orta məktəblərin 8-10-cu sinif şagirdləri arasında keçirilmiş sorğudur.

Azərbaycan üçün representativ məlumatları almaq məqsədi ilə iki mərhələli klaster seçimi istifadə edilmişdir. Birinci mərhələdə məktəblər siyahıdakı ölçüyə uyğun mütənasiblik ehtimalı ilə seçilmişdir. İkinci mərhələdə siniflər təsadüfi üsulla seçilmiş və seçilmiş siniflərdəki bütün şagirdlər iştirak hüququna malik olmuşlar. Azərbaycanada aparılmış GYTS tədqiqatında cəmi 2047 şagird iştirak etmişdir ki, onlardan 2018-i 13-15 yaşda idi. Beləliklə sorğuda ümumi iştirak etmə səviyyəsi 73.2% təşkil etmişdir.

Tütünçəkmənin yayılması

Şagirdlərin 10.6%-i nə vaxt isə siqaret çəkməyə cəhd edib (Oğlanlar = 16.5%, Qızlar = 4.8%) 6.8%-i son bir ay ərzində bu və ya digər tütün məmulatından istifadə edib (Oğlanlar = 11.4%, Qızlar = 2.1%)

1.1%-i son bir ay ərzində hər gün fabriklə istehsalı olan siqaret çəkib (Oğlanlar = 1.8%, Qızlar = 0.4%)

Nə vaxt isə siqaret çəkməyə cəhd edənlərin 36.6%-i on yaşadək siqaret çəkməyə başlamışlar (Oğlanlar = 34.0%)

Heç vaxt siqaret çəkməyənlərin 8.7%-i ehtimal edir ki, növbəti 12 ay ərzində siqaret çəkməyə başlaya bilər (Oğlanlar = 10.1%, Qızlar = 7.5%)

Əlçatanlıq və Mövcudluq - Hazırda Siqaret Çəkənlər

Son bir ay ərzində bu və ya digər tütün məmulatından istifadə edənlərin 17.7%-i (24 nəfər) adətən siqareti evdə çəkib

Son bir ay ərzində bu və ya digər tütün məmulatından istifadə edənlərin 59.1%-i (81 nəfər) siqareti mağazadan alıb

İkincili (ətrafa yayılan) Tütün Tüstüsünə Məruz Qalma

Sorğuda iştirak etmiş 13-15 yaşlı 2018 şagirdin:

27.1%-i onların yanında başqaları tərəfindən siqaret çəkilən evdə yaşayır

27.3%-i qapalı ictimai yerlərdə digər siqaret çəkən insanların əhatəsində olur

37.1%-i açıq ictimai yerlərdə digər siqaret çəkən insanların əhatəsində olur

94.0%-i düşünür ki, ictimai yerlərdə tütünçəkmə qadağan edilməlidir

85.9%-i düşünür ki, başqalarının siqaret çəkməsi onlara zərər yetirir

40.5%-nin bir və ya hər iki valideyni siqaret çəkir

4.2%-nin dostlarını əksəriyyəti və ya hamısı siqaret çəkir

Tütün Çəkməkdən İmtina – Hazırda Siqaret Çəkənlər (son bir ay ərzində bu və ya digər tütün məmulatından istifadə edənlər)

61.8%-i siqaret çəkməyi tərgitmək istəyir

44.3%-i siqaret çəkməyi tərgitmək üçün nə vaxt isə yardım almışdır

13.6%-i səhər tezdən hər şeydən əvvəl siqaret çəkir və ya onlarda siqaret çəkmək istəyi yaranır

Media və Reklam

Sorğuda iştirak etmiş 13-15 yaşlı 2018 şagirdin:

72.3%-i media vasitələrində tütünçəkməyə qarşı məlumat gördüyü halda, 43.9%-i belə məlumatı televiziyadan izləyib

57.9%-i reklam lövhələrində siqaretə qarşı məlumat gördüyü halda, 42.4%-i orada siqaretin reklamını görüb

50.0%-i siqaretə qarşı reklam gördüyü halda, 39.5%-i siqaretin reklamını qəzet və jurnallarda görüb

10.7%-də siqaret markasının şəkili olan bu və ya digər əşya vardır

12.2%-nə tütün şirkətinin nümayəndəsi tərəfindən pulsuz siqaret təklif edilmişdir

Məktəb

Sorğuda iştirak etmiş 13-15 yaşlı 2018 şagirdin:

65.5%-i ötən il dərslər zamanı tütünçəkmənin təhlükələri haqqında məlumat almışdır

29.0%-i ötən il dərslər zamanı öz həmyaşıdlarının hansı səbəbdən siqaret çəkdiyini müzakirə etmişdir

60.7%-i ötən il dərslər zamanı tütünçəkmənin təsiri barədə məlumat almışdır

Əsas Faktlar

- Şagirdlərin 6.8%-i son bir ay ərzində tütünün bu və ya digər formasından istifadə edib

- Sorğuda iştirak etmiş 13-15 yaşlı 2018 şagirdin ikincili (ətrafa yayılan) tütün tüstüsünə məruz qalması – təxminən 10 şagirddən üçü başqaları tərəfindən siqaret çəkilən evdə yaşayır, eləcə də 10 şagirddən üçü qapalı ictimai yerlərdə tütün tüstüsünün təsirinə məruz qalır; beş şagirddən ikisinin bir və ya hər iki valideyni siqaret çəkir

- Şagirdlərin 85.9%-i düşünür ki, başqalarının siqaret çəkməsi onlara zərər yetirir

- Şagirdlərin 94.0%-i düşünür ki, ictimai yerlərdə tütünçəkmə qadağan edilməlidir

- Son bir ay ərzində siqaret çəkən beş nəfərdən üçü siqaret çəkməyi tərgitmək istəyir

- Sorğuda iştirak etmiş 13-15 yaşlı hər 10 şagirddən birində siqaret markasının şəkili özündə əks etdirən bu və ya digər əşya vardır

- Sorğuda iştirak etmiş 13-15 yaşlı təxminən hər 10 şagirddən yeddisi media vasitələrində tütünçəkməyə qarşı məlumat gördüyü halda, 10 şagirddən dördü belə məlumatı televiziyadan izləyib